

T.C
SANAYİ VE TİCARET BAKANLIĞI
Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği

21.03.2001

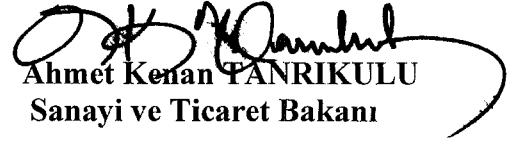
SAYI : B 14.0.BHİ 01- 69
KONU : Yazılı Soru Önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

İLGİ : 28.02.2000 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/3702-9161/21915 sayılı yazınız.

Ankara Milletvekili Cemil ÇİÇEK'in, "Büyük alışveriş merkezlerinin küçük esnafa etkilerine ve şehir dışına taşınmalarına" ilişkin olarak tarafımdan cevaplandırılmasını istediği (7/3702) esas nolu yazılı soru önergesiyle ilgili cevabımız ekte takdim edilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Ahmet Kenan TANRIKULU
Sanayi ve Ticaret Bakanı

EK : 3 sayfa önerge cevabı

DAĞITIM :

Gereği :
T.B.M.M. Başkanlığına

Bilgi :
Başbakanlığa

ANKARA MİLLETVEKİLİ SAYIN CEMİL ÇİÇEK'İN YAZILI SORULARINA İLİŞKİN CEVAPLARIMIZ

CEVAP 1- Ekonomik ve sosyal hayatımızda çok önemli bir yer işgal eden esnaf ve sanatkarlarımızın durumlarını iyileştirmek ve karşı karşıya bulundukları sorunları çözebilmek amacıyla, göreve geldiğimiz günden bu yana bir dizi çalışma başlatılmış, bunlardan bir kısmı sonuçlandırılmış, bir kısmı ise devam etmektedir. Bu çalışmalar bir bütün olarak aşağıda sunulmaktadır

Uzun yıllardan beri esnaf ve sanatkara verilmesi öngörülen hizmetleri yerine getirecek bir örgütlemeye maalesef gidilememiş, mevcut karmaşık yapı yetersiz kalmıştır. Bu eksikliği kapatmak amacıyla, Bakanlığımız bünyesinde Esnaf ve Sanatkarlar Genel Müdürlüğü'nün kurulmasını öngören bir Yasa Tasarısı hazırlanmıştır. Başta esnaf ve sanatkar kuruluşları olmak üzere, geniş bir toplumsal kesimin görüşlerini alarak hazırladığımız Yasa Tasarısı, TBMM'nin 14 Haziran 2000 tarihli birleşiminde kabul edilerek yasalaşmıştır. Bu Yasayla, esnaf ve sanatkarların örgütlenmesiyle ilgili her türlü işlem, belli usul ve esaslara bağlanmıştır.

Genel Müdürlük, küçük işletmelerin kredi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla çalışmalar yapacak, koordinasyon ve rehberlik hizmetleri verecektir. Ayrıca, bu tür işletmelerin teknolojilerinin yenilenmesi, iç ve dış pazar imkanlarının sağlanması yönünde araştırmalar gerçekleştirecek ve yol gösterecektir.

Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde esnaf ve sanatkar kesiminin ayakta kalması için, her türlü yönlendirici ve destekleyici faaliyette bulunulacaktır. Ekonomimizde atıl kalan kaynaklar, bir sistem dahilinde tekrar ekonomiye kazandırılacaktır.

Esnaf ve sanatkarlarımızın kullandıkları kredilerden yapılan kesintilerin azaltılmasına yönelik bir çalışma yürütülmüş ve sermaye payı kesintileri % 50 oranında azaltılmıştır. Bu konuda, kesintiler içinde % 10'luk oranla, en yüksek kesinti olan sermaye payı kesintilerinin azaltılması yönünde Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri Birlikleri Merkez Birliği ve Türkiye Halk Bankası ile mutabakata varılmış ve kesinti miktarının azalmasını sağlayacak şekilde anasözleşme değişikliklerine izin verilmiştir. Bu uygulama ile ortak başına kullandırılan 5 milyar TL krediden 800 milyon lira olarak yapılan kooperatif kesintisi miktarı, % 50 azaltılarak 400 milyon liraya indirilmiş olmaktadır.

Diğer taraftan, esnaf ve sanatkarlar kredi ve kefalet kooperatifleri anasözleşmeleri ve bu kooperatiflerin çalışma esasları da Bakanlığımızca yeniden gözden geçirilmektedir. Bu anasözleşmelerin Merkez Birliği ile işbirliği içinde yenilenmesiyle, ortakların kredilerinden yapılan kesintilerin daha da azaltılması düşünülmektedir.

Bakanlığımızca, kamu kaynaklı kredilerin hedef kitle olan gerçek esnaf ve sanatkarlara kullandırılması için kooperatiflerin ortak yapılarının anasözleşmeye uygun hale getirilmesi ve ortaklık şartlarını taşımayan kişilerin ortaklıktan çıkarılması için Merkez Birliği aracılığıyla tüm kooperatiflere gerekli talimat verilmiştir. Esnaf ve sanatkar kapsamında olmayan, çoğu ticaret odasına kayıtlı bulunan kişilerin kooperatif ortaklığından çıkartılmalarıyla bu kooperatiflerin gerçek esnaf ve sanatkarımıza hizmet sunar hale gelmesi mümkün olacaktır.

Bakanlığımızca esnaf ve sanatkarımızın durumlarını iyileştirmeye yönelik bir başka adım daha atılmıştır. Bilindiği gibi, esnaf ve sanatkarlarımızın durumlarına ilişkin tescillerin yayımlandığı Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Sicil Gazetesi tarafından bu ilanlar için belirli bir ücret alınmaktadır. Bu ilan bedelleri ise, esnaf ve sanatkarlarımıza belirli bir mali külfet yüklemektedir. Yürürlükte bulunan Türkiye Esnaf Ve Sanatkarlar Sicil Gazetesi ilan bedellerinden %10-15 oranında indirim yapılarak, yaklaşık % 100'e yakın bir oranda esnaf ve sanatkarlar lehine iyileştirme sağlanmıştır. Bu ücret tarifesi Kasım 2000 ile Mayıs 2001 döneminde uygulanacaktır. Esnaf ve sanatkarımız için mali yük teşkil eden her türlü bürokratik giderin azaltılması yönünde çalışmalarımız sürecektir.

Bakanlığımızın esnaf ve sanatkar kesimine yönelik diğer bir çalışması da, aynı sektörde faaliyet gösteren KOBİ'lerin biraraya gelmelerini teşvik etmek amacıyla, Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme Başkanlığı (KOSGEB) tarafından ortak kullanım atölyesi-ortak kullanım laboratuvarı oluşturulmasına destek sağlanmasıdır. Bu işletmelerimizin ileri teknolojiye sahip makine ve teçhizatı satın almaları halinde, uygun şartlarda kredi tahsisi öngörülmüştür. Esnaf ve sanatkarların kuracağı atölyeler için azami 150 milyar TL. ortak kullanım amaçlı laboratuvarlar için ise 225 milyar lira destek sağlanmaktadır.

Söz konusu destek programı çerçevesinde faiz uygulanmamaktadır. Kalkınmakta olan yörelerde ilk iki yılı ödemesiz olup, 3. yıldan başlanarak %15, % 20, % 30 ve % 35'lik dilimlerde 6 yıl içinde geri ödeme yapılacaktır. Bu desteğin gerçekleşmesi için 10 ayrı işletmenin biraraya gelmesi ve güçbirliği yapması gerekmektedir.

Esnaf ve sanatkarlarımızın ihtiyaç duydukları mal ve hizmetleri daha düşük maliyetle temin edebilmeleri, ayrıca finansman ve kredi sorunlarının daha uygun bir yapıda çözülebilmesi için kooperatifçilikten yararlanılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Ülkemiz kooperatifçiliğinin günün ekonomik ve sosyal gelişmelerine paralel olarak yeniden ele alınması, bunların etkin çalışan kuruluşlar haline getirilmesi için 1163 sayılı Kooperatifler Kanununda değişiklik çalışması başlatılmıştır. Bu kapsamda, ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri alınmaktadır. Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu ile Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri Birlikleri Merkez Birliğinin yazılı görüşleri de istenmiştir. Anılan yasa değişikliği sırasında Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri ile Temin-Tevzi Kooperatiflerinin işleyiş yapıları da gözönünde bulundurulacaktır. Önümüzdeki dönemde, sözü edilen yasa değişikliği, kooperatifçilerle diyalog içinde gerçekleştirilmeye çalışılacaktır.

Türkiye ile AB arasında hizmetlerin ve kamu alımlarının serbestleştirilmesi konularında sürdürülmekte olan müzakerelerde, AB Komisyonu tarafından hazırlanan 'Taslak Anlaşma Metni'nin, hukuki yapılanmadaki farklılıklar nedeniyle, ülkemiz esnaf ve sanatkarlarını tam olarak kapsamadığı görülmüştür. Bu nedenle, Taslak Anlaşma Metninin "kendi işinde çalışan esnaf ve sanatkarlarımızı da içerecek yönde genişletilmesi" ve hizmetlerin serbest dolaşımını temin etmek üzere ilk etapta, haberleşme cihazları bakım ve onarımı, bilgisayar bakım ve onarımı, matbaacılık ve mobilyacılık mesleklerinin dikkate alınması Bakanlığımızca istenilmiştir.

Bakanlığımızca, esnaf ve sanatkarları konu alan 507 sayılı Kanunun günün şartlarına uygun hale getirilmesi ve esnaf ve sanatkarların problemlerini çözecek biçimde yeniden düzenlenmesi ile ilgili çalışmalara da başlanılmıştır. Değişiklik sırasında ilgili oda ve üst kuruluşlarının önerileri dikkate alınacaktır.

Esnaf-sanatkar ve küçük işletmeler, sermaye ve refahın tabana yayılması, gelir dağılımının iyileştirilmesi ve bu suretle sosyal dengelerin korunmasında ekonomik ve sosyal hayatın önemli unsurlarından biridir. Esnaf ve sanatkarlar, özellikle işletme sayılarının çokluğu, ülke çapında istihdam seviyesi, bölgesel kalkınma ve gelişmeye katkıları yönüyle de üzerinde dikkatle durulması gereken bir kesimdir. Bu itibarla, esnaf ve sanatkarlarımızın ekonomik hayattaki etkinliklerinin artırılması, finansal sorunlarının çözümü, mevcut teşvik sistemi içinde hak ettikleri yeri alması gibi konularda Bakanlık olarak çalışmalarımız sürmektedir.

CEVAP 2- Gelişmiş ülkelerde uzun yıllar önce başlayan büyük alışveriş merkezleri, 1990'lı yılların başından itibaren ülkemizde de açılmaya başlamış ve aradan geçen zaman içinde sayıları hızla artmıştır.

Bugün özellikle büyük şehirlerimizde, tüketim maddeleri ile ihtiyaç malzemelerinin beraberce satıldığı sözkonusu büyük mağazalar, perakende sektöründeki pazar payını önemli ölçüde genişletmiştir. Bakanlığımızca bu konuda yapılan araştırmalar, yüzölçümü 400 m² den büyük olan alışveriş merkezlerinin pazar paylarının 1995 yılında yüzde 10 iken 1997 yılında yüzde 14 olduğunu göstermektedir. Bu işletmelerin pazar paylarının 2003 yılında yüzde 44'e ulaşacağı tahmin edilmektedir. Bu merkezlerin gelişmesinde tüketici talepleri ve eğilimlerinin etkili olduğu anlaşılmaktadır.

Ancak bu yöndeki gelişmeler, ülkemiz ekonomik ve sosyal hayatında bazı olumsuzluklara da yol açmaktadır. Özellikle, bakkal, bayii ve büfeci esnafı ile küçük işletmelerin perakende sektöründeki pazar payları giderek azalmaya başlamış olup, bunların 2000 yılında yüzde 53 olan pazar paylarının bir önlem alınmadığı takdirde 2003 yılında yüzde 39'a gerileyeceği tahmin edilmektedir. Bu durumda, çoğu esnaf ve sanatkar ile küçük işletmenin faaliyetine son vermek zorunda kalacağı ve ekonomik ve sosyal dengelerin önemli ölçüde bozulacağı aşikardır. Diğer taraftan, sözkonusu büyük alışveriş merkezlerinin şehir içinde kurulmaları insan ve araç trafiğinin yoğunlaşması ve gürültü gibi şehir ve çevre sorunlarını da beraberinde getirmektedir.

Bütün bu olumsuzlukların giderilmesi ve ülkemizin en önemli sosyal ve ekonomik katmanını oluşturan esnaf ve sanatkarlarımızın, ticari hayatta varlıklarını sürdürebilmeleri için bir dizi önlemler alınması gerekmektedir. Ayrıca, 8. Beş yıllık Kalkınma Planında da, büyük alışveriş merkezlerinin şehir merkezi dışında faaliyet göstermelerinin sağlanacağı, esnaf ve sanatkarımızın haksız rekabete karşı korunması için örgütlenmelerinin teşvik edileceği ve düşük faizli kredi ile finansal desteklerin uygulamaya konulacağı ifade edilmektedir.

Bu çerçevede, Plan hedeflerine uygun olarak, dünyadaki benzer uygulamalar da gözönünde bulundurulmak suretiyle, ilgili meslek kuruluşlarıyla işbirliği halinde, sözkonusu büyük alışveriş merkezlerinin kuruluşları, yer seçimi ve faaliyet esaslarını düzenleyen "Tüketim Maddeleri ve İhtiyaç Malzemelerinin Satışıyla İştigal Eden Büyük Mağazaların Kurulmaları Hakkında Kanun Tasarısı" TBMM'ne sunulmak üzere Başbakanlığa intikal ettirilmiştir.